

OTSUS

Vaidlustusaja number	156-24/276975
Otsuse kuupäev	12.09.2024
Vaidlustuskomisjoni liige	Angelika Timusk
Vaidlustus	Startup Solutions OÜ vaidlustus Elektrilevi OÜ riigihankes „Kaugloetavate elektriarvestite ost ja haldamine“ (viitenumber 276975) riigihanke alusdokumentidele
Menetlusosalised	Vaidlustaja, Startup Solutions OÜ, esindajad vandeadvokaat Erki Fels ja advokaat Gregor Saluveer
Vaidlustuse läbivaatamine	Hankija, Elektrilevi OÜ, esindaja Carmen Linnumäe Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p-i 5 ja § 198 lg 1 alusel

- 1. Rahuldada Startup Solutions OÜ vaidlustus ja kohustada Elektrilevi OÜ-d viima õigusaktidega vastavusse:**
 - hanketeate punkt 2.1;
 - riigihanke alusdokumendi „276975 - Juhised pakkujatele_Instructions for tenderers 5-08-2024“ p-id 1.1.7 ja 1.1.8 (nii eesti kui inglise keelses versioonis);
 - riigihanke alusdokumendi „Lisa (Annex) 2 - Field Equipment Technical Information 31-07-2024“ punkt 1;
 - riigihanke alusdokumendi „Vorm (Form 1) - Hinnatabel Price chart (ENG-EST)“ punkt 2.1.
- 2. Mõista Elektrilevi OÜ-lt Startup Solutions OÜ asuks välja vaidlustuse esitamisel tasutud riigilõiv 1280 eurot ja lepinguliste esindajate kulud 3750 eurot (käibemaksuta).**

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg kümme (10) päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (riigihangete seaduse § 200 lg 4).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 13.05.2024 avaldas Elektrilevi OÜ (edaspidi ka Hankija) riigihangete registris avatud hankemenetlusena läbiviidava riigihanke „Kaugloetavate elektriarvestite ost ja haldamine“ (viitenumber 276975) (edaspidi Riigihange) hanketeate ja tegi kättesaadavaks muud riigihanke alusdokumendid (edaspidi koos nimetatult RHAD), sh käesoleva otsuse tegemise hetkel kehtivas versioonis dokumendid „276975 - Juhised pakkujatele Instructions for tenderers (EST) 05-08-2024“ (edaspidi Juhised), „Lisa (Annex) 2 - Field Equipment Technical Information 01-08-2024“ (edaspidi Lisa 2) ja „Vorm (Form) 1 - Hinnatabel Price chart (ENG-EST) 22-08-2024“ (edaspidi Vorm 1).
Riigihange korraldatakse raamlepingu sõlmimiseks.

2. 11.06.2024. a laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) Startup Solutions OÜ vaidlustus RHAD-ile. Vaidlustuskomisjon rahuldas 05.07.2024 otsusega vaidlustusasjas 110-24/276975 vaidlustuse (edaspidi VAKO otsus) ja kohustas Hankijat viima õigusaktidega vastavusse:

- 1) hanketeate p 2.1;
- 2) 276975 - Juhised pakkujatele *Instructions for tenderers* (nii eesti kui inglise keelses versioonis) p 1.1.7;
- 3) Lisa (Annex) 2 - Field Equipment Technical Information p-id 1, 2, 5, 7 ja 9;
- 4) Lisa (Annex) 2 - Field Equipment Technical Information lk 3 lahter „Communication“;
- 5) Lisa (Annex) 2 - Field Equipment Technical Information lk 7 lahter „Communication“;
- 6) Vorm (Form 1) - Hinnatabel Price chart (ENG-EST) p-id 1.3, 1.4, 1.5 ja 2.1;
- 7) vastavustingimus „Arvesti tootekirjeldus // Energy meter product description (3faasiline / 3 phase CT 5A, 1A), CatM1“;
- 8) vastavustingimus „Arvesti tootekirjeldus // Energy meter product description (3faasiline / 3 phase CT, VT 5A, 1A), 4G“;
- 9) vastavustingimus „Arvesti tootekirjeldus / Energy meter product description (3faasiline/3 phase CT, VT 5A, 1A), CatM1“.

Hankija on teinud erinevaid muudatusi RHAD-is 01.08.2024, 06.08.2024, 13.08.2024 ja 22.08.2024.

3. 15.08.2024 laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) Startup Solutions OÜ (edaspidi ka Vaidlustaja) uus vaidlustus RHD-ile.

4. Vaidlustuskomisjon teatas 23.08.2024 kirjaga nr 12.2-10/156 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 28.08.2024 ja neile vastamiseks 02.09.2024. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad ja menetluskulude nimekirja Vaidlustaja. Teiseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad Hankija.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. **Startup Solutions OÜ** põhjendab vaidlustust järgmiselt.

5.1. Hankija ei ole toonud välja HES tarkvara koosvõime tingimusi

5.1.1. Lisa 2 p-i 1 järgi peavad pakutavad arvestid ühilduma täielikult praegustes arvestites kasutusel oleva haldussüsteemiga Landis+Gyr Gridstream Head End System (HES tarkvara või HES-süsteem). HES tarkvara kuulub ettevõtjale Landis+Gyr Oy.

Hankijal on õigus nõuda olemasolevate ja uute arvestite ühilduvust, kuid RHAD-is ei ole välja toodud koosvõime tingimusi.

5.1.2. HES tarkvara on kaubamärk. Kaubamärgiga ei ole võimalik ühilduda. Hankija on Lisa 2 p-i 1 lisanud üksnes hüperlingi Landis+Gyr Oy (edaspidi Landis+Gyr) kodulehele (*The technical parameters, standards, and product description for the Head End System used by Elektrilevi can be found at the following link: <https://www.landisgyr.eu/product/gridstreamhes/>*).

Hankija ei ole sisuliselt VAKO otsust täitnud. Praegune Lisa 2 p 1 ei ole eelmise tingimusega võrreldes selgem selles osas, kuidas on võimalik HES tarkvaraga ühilduvus tagada. Hüperlingil on küll toote tutvustus ja tehniline informatsioon HES tarkvara kohta, kuid sel alusel ei ole võimalik hinnata, kas konkreetne arvesti ühildub HES tarkvaraga või mitte. Kui konkreetne arvesti tootja tahab veenduda, et ta toode ühildub HES tarkvaraga, on tootjal vaja läbi viia ühilduvustestid Landis+Gyriga. Kui ühilduvustest läbitakse edukalt, kantakse toode ühilduvate seadmete nimekirja. Landis+Gyri kodulehel ei ole infot tootjate ega seadmete kohta, mis on ühilduvustestid läbinud. Hankijal oleks võimalik see Landis+Gyrilt välja küsida ja lisada nimekiri RHAD-i.

5.1.3. Vaidlustajal ei ole võimalik aru saada, kas tema pakutavad tooted vastavad RHAD-ile või mitte.

5.2. Uute arvestite ost koos olemasolevate arvestite halduse ostmisega on põhjendamatult

5.2.1. Vaidlustaja ei väida, et Hankijal ei ole õigust hankida olemasolevatele arvestitele haldust. Kuna olemasolevates arvestites kasutatakse Landis+Gyri tarkvara, on ainult Landis+Gyriil võimalik seda teenust osutada. Vaidlustaja ei pretendeeri olemasolevate arvestite haldusteenusele. Vaidlustaja tahaks müüa uusi arvesteid.

5.2.2. Hankija ostab ühe riigihanke raames nii uusi arvesteid kui ka haldust olemasolevatele. Selleks ei ole mõistlikku põhjendust – kui uutes arvestites nõutakse ühilduvust olemasolevate arvestite tarkvaraga, saavutaks Hankija oma eesmärgi ka siis, kui uued arvestid ostetakse eraldi.

5.2.3. VAKO otsuses nõustuti, et Hankija põhjendus riigihanke osadeks jagamata jätmise kohta on asjakohatu. Hankija ei ole VAKO otsuse tagajärjel Riigihanget osadeks jaganud, vaid on esitanud Juhised pakkujatele p-is 1.18 uue põhjenduse:

Hankija on jätnud riigihanke ühe menetluse raames osadeks jaotamata eesmärgiga saada hankega üks lepingupartner, kes tarniks hankijale uusi arvesteid ning haldaks neid koos juba võrgus olevate arvestitega, et tagada nii vanade kui ka uute arvestite tõrgeteta toimimine elutähtsat teenust osutava hankija elektrivõrgus. Uue kesksüsteemi lisamine, integreerimine, selle testimine, kasutajate koolitamine ja haldamine on ebamõistlikult suur ressursikulu, mille tegemist hankija oma klientide kulul põhjendatuks ei pea. Juhul kui pakkuja soovib lisada uut kesksüsteemi, siis kõik lisanduvad kulud peab kandma pakkuja.

5.2.4. Hankija põhjendus on otsitud ja asjakohatu.

Vaidlustaja ei väida, et Hankija peaks kesksüsteemi (HES tarkvara) asendama. Uute arvestite ostmise kelleltki teiselt kui Landis+Gyr ei tähenda, et Hankija peab HES tarkvara asendama või võtma kasutusele paralleelse haldussüsteemi. Vaidlustaja on nõus, et uued arvestid peavad praeguse HES tarkvaraga ühilduma. Kuna RHAD sisaldab ühilduvuse nõuet, ei leia aset *uue kesksüsteemi lisamist, integreerimist, selle testimist, kasutajate koolitamist ega haldamist*. Samuti ei ole ohtu arvestite *tõrgeteta toimimisele*, kui uued arvestid ühilduvad olemasoleva HES tarkvaraga.

5.3. Hankija piirab põhjendamatult konkurentsi (Hankija ei tohi seada hankelepingu eset silmas

pidades põhjendamatuid piiranguid, mis välistavad ausa ja läbipaistva konkurentsi või on mõistliku põhjendusega piiravad - RHS § 88 lg 7).

5.4. Vaidlustaja täiendas 28.08.2024 oma seisukohti järgnevalt.

5.4.1. Hankija väidab, et ta on VAKO otsuses antud suunise täitnud sellega, et esitas Lisas 2 hüperlingi, mis suunab Landis+Gyri kodulehele. Vaidlustaja ei nõustu. Hüperlingist ei ole võimalik ühilduvust järeldada.

Vaidlustuskomisjonil on vaja vaidlustuse lahendamiseks analüüsida vaid seda, kas Hankija on täitnud VAKO otsuse suunise ehk *esitanud RHADis andmed, mis on vajalikud selleks, et potentsiaalsed pakkujad saaksid veenduda arvestite ühilduvuses HES tarkvaraga*. Kui mitte, ei ole Hankija viinud RHAD-i kooskõlla VAKO otsusega.

5.4.2. Hankija väidab, et viidatud hüperlingil asuva tootekirjelduse p-is 3.1.2 on kirjeldatud standardnõuded, mille täitmise korral on tagatud eeldus arvesti ühildumiseks HES tarkvaraga. See ei vasta tõele. Viidatud hüperlingil on küll toote tutvustus ja tehniline informatsioon HES tarkvara kohta, kuid selle alusel ei ole võimalik hinnata, kas konkreetne arvesti ühildub HES tarkvaraga või mitte.

5.4.3. Lisas 2 esitatud hüperlingist ei piisa, et ühilduvuses veenduda. Hankija on vaidlustuse vastuse lisas 1 esitanud Landis+Gyri küsimused HES tarkvara kohta. Küsimusega 2 küsib Hankija, kas informatsioon, mille alusel saab veenduda ühilduvuses, on avalikult kättesaadav. Landis+Gyri vastus sellele küsimusele oli eitav:

Landis+Gyr veebilehel (<https://www.landisgyr.com/product/gridstream-hes/>) on esitatud HES tarkvara lühikirjeldus. [---] Tugi kolmandate isikute arvestitele areneb pidevalt ja seetõttu ei ole veebilehel avaldatud loetelu toetatud kolmandate isikute arvestitest koos toetatud püsivara versiooni ja kommunikatsioonitehnoloogiaga. Selle saamiseks on võimalik võtta ühendust Landis+Gyriga.

Seega ei ole Hankija toonud RHAD-is välja tingimusi, mille alusel oleks pakkujatel võimalik ühilduvuses veenduda. Hankija ei ole VAKO otsust täitnud ja vaidlustus tuleb ainuüksi sel põhjusel rahuldada.

5.4.4. Hankija väidab, et pakkujatel oleks endal võimalik pöörduda Landis+Gyri poole ühilduvate arvestite loetelu ning toetava püsivara versiooni ja kommunikatsioonitehnoloogia teada saamiseks. VAKO otsuses kohustati Hankijat koostama RHAD nii, et selle alusel oleks võimalik pakkujatel ühilduvuses veenduda ja Hankija ei saa enam praeguses etapis väita, et koosvõime tingimused ei peagi olema RHAD-is. Hankija üritab taasavada vaidlust, mille osas on juba jõustunud VAKO otsus.

5.4.5. Kui Hankija sõnul piisab Lisas 2 esitatud hüperlingist ühilduvuses veendumiseks, peaks Hankija ka ise olema suuteline seal esitatud tootekirjelduse alusel ütlema, kas üks või teine arvesti HES tarkvaraga ühildub. Vaidlustaja on veendunud, et tootekirjelduse alusel polnud Hankijal tegelikult plaani ühilduvust kontrollima hakata – nagu Landis+Gyr ise kinnitab, ei piisa tootekirjeldusest ühilduvuse järeldamiseks.

5.4.6. Hüperlink ei ole RHAD-i osa

Isegi kui Lisas 2 esitatud hüperlingi alusel oleks võimalik järeldada arvestite ühilduvust, ei saa hüperlinki pidada RHAD-i osaks (Euroopa Kohus selgitas lahendis T-376/21, et pakumuses esitatud hüperlingid ei ole pakumuse osa). Analoogetel põhjustel ei saa hüperlinki pidada ka RHAD-i osaks. Hüperlinki võiks pidada RHAD-i osaks siis, kui see viitab konkreetsele avalikule dokumendile. Sellisel juhul on hüperlink üksnes viitelise iseloomuga. RHAD-i osaks ei saa pidada ühe ettevõtja kodulehte.

5.4.7. RHAD tehakse kättesaadavaks elektrooniliselt (RHS § 45 lg 1). Hanketingimused võivad sisalduda kas ühes terviklikus või mitmes erinevas dokumendis, kuid need peavad olema igal juhul registrist kättesaadavad. Hankija viidatud hüperlingis esitatud teave ei ole registrist kättesaadav. RHAD muutub siduvaks pakkumuste esitamise tähtpäeva saabumisega.

5.4.8. Teave, mis hüperlingis sisaldub, võib pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva muutuda. Hankija peaks kontrollima pakkumuste vastavust selle teabe alusel, mis oli hüperlingil avaldatud pakkumuste esitamise tähtpäeval. Kui hüperlingis sisalduv teave pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva möödumist muutub, ei ole Hankijal võimalik seda teha. Hüperlink ei pruugi olla ka enam kättesaadav.

5.4.9. RHAD-i koostamise kohustus on Hankijal. Kui Hankija viitab ettevõtja kodulehele (kes on ka ise pakkuja), annab Hankija RHAD-i koostamise üle pakkujale. Kuigi Hankija viidatud hüperlingi kaudu ei ole võimalik niikuinii ühilduvuses veenduda, on Landis+Gyril võimalik hankemenetluse ajaks tootekirjeldust muuta nii, et sellele ei vasta ükski arvesti peale tema enda oma.

5.4.10. Hankijal oli võimalik VAKO otsust täita

Hankijal olnuks VAKO otsuse täitmine lihtne: Hankija pidi Landis+Gyrlt küsima välja ühilduvate arvestite loetelu, toetatud püsivara versiooni ja kommunikatsioonitehnoloogia ning lisama selle RHAD-i.

Hankija väidab, et ei oma ülevaadet turul pakutavate arvestite kohta ning sai RHAD-i lisada üksnes *tingimused, millele vastavusel on tagatud eeldus HES tarkvaraga ühildumiseks*. Tootekirjelduses ei ole tingimusi, mille alusel on võimalik veenduda ühilduvuses.

5.4.11. Hankija väidab, et ta ei saa võtta vastutust, kuidas nimekiri koostatakse, st kas nimekiri sisaldab kõiki turul pakutavaid ja HES tarkvaraga ühilduvaid arvesteid või üksnes nende tootjate arvesteid, kes on ise koostöös Landis+Gyr ühilduvustesti läbi viinud. Landis+Gyr selgitas seda, et uue arvesti integreerimiseks HES tarkvaraga on vaja läbi viia ühilduvustestid. Hankija põhjendusest jääb mulje, et ta hakkab ise kontrollima, kas konkreetne arvesti ühildub HES tarkvaraga – isegi siis, kui sellega pole ühilduvustesti läbitud. Vaidlustaja on kindel, et Hankijal pole plaanis hakata ise ühilduvusteste läbi viima, kuid see pole ka võimalik, kuna HES tarkvara ei kuulu Hankijale.

5.4.12. Hankija väidab, et talle ei saa panna kohustust, et ühilduvate arvestite nimekiri oleks kogu hankemenetluse vältel ajakohane. Nimekiri ei peagi olema ajakohane kogu hankemenetluse ajal, vaid pakkumuste esitamiseni. Samuti ühilduvate arvestite loetelu määraks ära vaid selle, kas arvesti ühildub, mitte selle, kas arvesti kõikidele muudele RHAD-i tingimustele vastab.

5.4.13. Hankija väidab, et ühilduvate seadmete nimekiri ei ole „kõikehõlmav“ ehk võib eksisteerida veel arvesteid, mis HES tarkvaraga ühilduvad, kuid mida nimekirjas pole esitatud. Landis+Gyr selgitas Hankijale, et uue arvesti integreerimiseks HES tarkvaraga on vaja läbi viia ühilduvustestid. Ainult ühilduvate arvestite nimekirja kantud arvestite puhul saab väita, et arvesti ühildub HES tarkvaraga. Hankijal ega kellelgi teisel ei ole võimalik ise ühilduvusteste läbi viia, kuna HES tarkvara kuulub Landis+Gyrile.

5.4.14. Hankija väidab, et *seadme ja süsteemi vaheline ühilduvus ei ole vaikimisi tagatud, vaid seadmete ühildamiseks HES süsteemiga tuleb tõenäoliselt läbi viia täiendavaid arendusi*. Hankija seisukoht on vale. Ühilduvustestide mõte ongi saavutada olukord, kus arvesti ühilduvus HES tarkvaraga on kindlaks tehtud.

5.4.15. Hankija väidab, et kui pakkuja soovib saada täpsemat hinnangut ühilduvuse kohta, tuleb

pakkujal ise suhelda Landis+Gyriga. Hankija väide on otseses vastuolus VAKO otsusega, mis kohustas Hankijat RHAD-i koostama nii, et pakkujal on selle pinnalt võimalik ühilduvuses veenduda.

5.4.16. Arvestite ost koos haldusteenusega

5.4.16.1. Hankija sõnul tuleks uutele arvestitele haldusteenust pakkuda isegi juhul, kui Riigihange osadeks jagada.

Kui Hankija ostab „arvestite haldust“, siis see tähendab tegelikult seda, et ta ostab litsentse arvestite haldusplatvormile. Pakkuja on kohustatud hinnavormil esitama 750 000 litsentsi hinna (vorm 1, p 2.1). Arvestite haldusplatvorm ongi HES tarkvara, millega ühilduvust Hankija nõuab. Isegi kui teine ettevõtja peale Landis+Gyri müüks Hankijale uusi arvesteid, toimub nende arvestite haldus igal juhul HES tarkvara kaudu. Kuna HES tarkvara kuulub Landis+Gyrile, osutab Landis+Gyr igal juhul haldust ka uutele arvestitele, isegi kui ta ei müü uusi arvesteid Hankijale ise. Kui teine ettevõtja müüb Hankijale HES tarkvara litsentse (juhul, kui Landis+Gyr talle seda võimaldab), ei tähenda see, et ta võtab arvestite haldamise üle.

5.4.16.2. HES tarkvara on programmiga, mis arvesteid haldab – nii olemasolevaid kui ka neid, mida Hankija juurde ostab. Pakkuja – olgu selleks Landis+Gyr või keegi teine – müüb Hankijale õigust seda programmi kasutada. Kui uute arvestite müüjaks peaks olema keegi teine, kui Landis+Gyr, ei võta ta programmi üle. Oluline on, et uusi arvesteid oleks võimalik programmi külge ühendada. Haldusteenuse osutajaks on ja jääb Landis+Gyr, kellele HES tarkvara kuulub, isegi kui litsentsid suudaks Hankijale müüa keegi teine. Vaidlustaja ei nõua, et Hankija võtaks kasutusele uue haldusplatvormi, vaid on nõus, et uued arvestid peavad praeguse haldusplatvormiga ehk HES tarkvaraga ühilduma.

5.4.16.3. Praegu ei ole Vaidlustajal võimalik Hankijale uusi arvesteid müüa, isegi kui need ühilduvad HES tarkvaraga, ilma et ta saaks Landis+Gyrit õiguse müüa Hankijale HES tarkvara litsentse. Sellise eelise andmine Landis+Gyrile, kes saab litsentsi hinna ise määrata (olukorras, kus ainuke hindamise kriteerium on maksumus), ei ole põhjendatud.

5.4.16.4. Hankija põhjendused riigihanke osadeks jagamata jätmise kohta on hankemenetluse vältel muutunud. Alguses väitis Hankija, et osadeks jagamata jätmisega *saavutab ta mastaabiefekti ja hoiab kokku logistikakuludelt*. VAKO otsuses nõustuti, et see põhjendus ei ole loogiline. Uues RHAD-is väidab Hankija, et ta ei taha integreerida oma tegevusse uut kesksüsteemi – seda ei olegi Vaidlustaja Hankijalt nõudnud. Vaidlustusmenetluses väidab Hankija, et ta ei taha, et *haldusteenust osutab mitu ettevõtjat* – sellist olukorda ei saagi tekkida.

6. Elektrilevi OÜ vaidleb vaidlustusele vastu.

6.1. Hankija on RHAD-is piisavalt täpselt ja selgelt välja toonud tingimused, millele vastavusel on võimalik tagada ühilduvus HES tarkvaraga.

6.1.1. Hankija on Lisas 2 selgitanud, et Hankija kasutatava HES tarkvara tehnilised parameetrid, standardid ja tootekirjeldus on leitavad Landis+Gyr veebilehel. Hankija eelistas veebilehele viitamist dokumentide lisamisele RHAD-i seetõttu, et dokumendid võivad ajas täieneda või täpsustuda ning Hankija soov on, et potentsiaalsetel pakkujatel oleks oluline teave kättesaadav kõige ajakohasemas redaktsioonis.

6.1.2. Tootekirjelduse p-is 3.1.2 on kirjeldatud standardnõuded, mille täitmise korral on tagatud eeldus arvesti ühildumiseks HES tarkvaraga; p-is 3.1.2.1 on kirjeldatud DLMS protokoll, mille kaudu tagatakse arvesti ja HES tarkvara vaheline infovahetus; p-is 3.1.2.1 on kinnitatud, et HES tarkvaraga on võimalik ühendada erinevate tootjate arvesteid; p-is 3.1.2.2 on käsitletud

IDIS-toe (61334-5-1) tingimusi ning kirjeldatud, et koosvõime tagamiseks on oluline sujuv infovahetus HES tarkvara toega IDIS. IDIS võimaldab HES tarkvaras kasutada üheaegselt nii Landis+Gyr arvesteid kui ka teiste tootjate arvesteid.

Veendumaks, et Landis+Gyr rakendab praktikas veebilehel toodud tingimusi seal kirjeldatud kujul, pöördus Hankija päringuga Landis+Gyr poole, kes kinnitas tootekirjelduses esitatud teavet, et HES tarkvaraga on võimalik ühildada teiste tootjate DLMS ja IDIS standarditel põhinevaid arvesteid. Landis+Gyr selgitas, et on viimastel aastatel arendanud arvestite-spetsiifilisi draivereid erinevate tootjate arvestite tarbeks. Arvesti ühildamine HES tarkvaraga hinnastatakse eraldi ja tagatakse Landis+Gyr arvesti tootja ja võrguettevõtja partneri vahelises koostöös. Täiendavalt selgitas Landis+Gyr, et omab HES tarkvaraga ühilduvate arvestite nimekirja, kuid kuna see täieneb ajas pidevalt, siis ei ole seda avalikult kättesaadavaks tehtud. Samas kinnitas Landis+Gyr, et taotluse alusel on nad valmis nimekirja soovijatega jagama. Vaidlustaja ei ole tõendanud, et oleks nimekirja saamiseks Landis+Gyr poole pöördunud ning Landis+Gyr oleks nimekirja avaldamisest keeldunud. Seetõttu puudub alus arvata, et Landis+Gyr hoiab sellist teavet potentsiaalsete pakkujate eest teadlikult varjatuna.

6.1.3. Hankijal ei tule RHAD-i lisada HES süsteemiga ühilduvate arvestite nimekirja. Isegi, kui Landis+Gyr tarkvara omanikuna omab ülevaadet süsteemiga ühilduvate arvestite kohta, siis ei pea Hankija selle lisamist RHAD-i põhjendatuks:

- Hankija ei oma terviklikku ülevaadet kõikide turul pakutavate arvestite kohta. Veelgi enam, Hankija ei oma ülevaadet selle kohta, millised turul pakutavatest arvestitest ühilduvad Landis+Gyrile kuuluva tarkvaraga. Hankijalt ei saa sellise info olemasolu ka eeldada. Hankija saab RHAD-i lisada üksnes tingimused, millele vastavusel on tagatud eeldus HES tarkvaraga ühildumiseks ning potentsiaalne pakkuja peab ise teadma ja hindama, kas pakutav arvesti vastab esitatud tingimustele;
- Hankija ei saa võtta vastutust, kuidas vastav nimekiri koostatakse, st kas nimekiri sisaldab kõiki turul pakutavaid ja HES tarkvaraga ühilduvaid arvesteid või üksnes nende tootjate arvesteid, kes on koostöös Landis+Gyriga ise ühilduvustesti läbi viinud;
- Hankijal ei ole võimalik tagada nimekirja ajakohasust;
- kõik ühilduvate arvestite nimekirjas nimetatud arvestid ei pruugi vastata Hankija teistele tingimustele;
- selline nimekiri ei ole kõikehõlmav. Landis+Gyri selgitustest nähtub, et praegune nimekiri sisaldab üksnes nende tootjate arvesteid, kes on Landis+Gyrilt ühilduvust taotlenud ehk nimekiri ei hõlma kõiki turul pakutavaid arvesteid, mis HES tarkvaraga ühilduvad. Seega asjaolu, et kindla tootja arvestit ei ole nimekirjas nimetatud, ei tähenda, et see tarkvaraga ei ühilduks.

Pakkujal ei ole võimalik lähtuda ainuüksi ühilduvate arvestite nimekirjast ning nimekiri võib pakkujaid pigem eksitada, arvates, et Hankijale on võimalik pakkuda nimekirjas nimetatud mistahes arvestit või arvesti puudumine nimekirjas tähendab, et ühilduvust ei ole võimalik saavutada.

6.1.4. Seadme ja süsteemi vaheline ühilduvus ei ole vaikumisi tagatud, vaid seadmete ühildamiseks HES süsteemiga tuleb tõenäoliselt läbi viia täiendavaid arendusi. Ka Landis+Gyr selgitas, siis ühildumise protsess on juhtumipõhine ning viiakse läbi erinevate osapoolte koostöös. Kuna Hankija on üksnes HES tarkvara kasutaja, mitte omanik, siis puudub Hankijal ülevaade, milliseid arendusi ning millises mahus tuleb arvesti ja HES tarkvara ühilduvuseks teostada. Selline vajadus tuleb hinnata ja välja selgitada potentsiaalsel pakkujal HES tarkvara omaniku, Landis+Gyriga. On tõenäoline ja ka Landis+Gyri selgitustest tuletatav, et iga tootja arvesti puhul hinnatakse eraldi, millises mahus arendusi tuleb ühilduvuseks teostada.

6.1.5. RHAD sisaldab Vaidlustaja nõutud tehnilist kirjeldust ja koosvõime tingimusi (viimased nimetatud eelkõige tootekirjelduse p-is 3.1.2) ning seda määral, mis võimaldab pakkujatel hinnata, kas konkreetne arvesti omab vajalikke omadusi HES tarkvaraga ühildumiseks.

Ühilduvuse nõuete detailsem kirjeldamine ei ole Hankija pädevuses, kuna Hankijal vastav teave puudub.

6.1.6. Kui Vaidlustajal oleks kindel soov hankemenetluses pakkumus esitada, peaks Vaidlustajal eelduslikult selleks etapiks juba konkreetse tootja arvesti valitud olema. Vaidlustajal on võimalik Lisa 2, sh seal viidatud Landis+Gyr dokumentide alusel hinnata, kas pakutaval arvestil on HES tarkvaraga ühildumiseks vajalikud omadused. Kui Vaidlustaja soovib saada täpsemat hinnangut konkreetse tootja arvesti ühilduvuse saavutamiseks vajalikest sammudest, tuleb Vaidlustajal selles osas suhelda Landis+Gyriga. Landis+Gyr on Hankijale kinnitanud, et vaidlustatud riigihankega seonduvalt ei ole Landis+Gyrile avaldatud soovi kindla tootja arvesti ühilduvuse tagamiseks vajalike arenduste läbiviimiseks.

6.1.7. Kui pakkuja peaks RHAD-is esitatud tehnilisi tingimusi ebapiisavaks, siis paluks hoolas pakkuja teabevahetuse raames Hankijalt täiendavat teavet. Samuti saaks hoolas pakkuja ühilduvuse kohta täiendavat teavet küsida Landis+Gyrilt. Vaidlustaja ei ole astunud samme talle vajaliku lisainfo saamiseks ja selguse loomiseks.

6.1.8. RHAD-is (Lisas 2 ning seal viidatud Landis+Gyr veebilehel olevad dokumendid) on piisavalt täpselt ja selgelt välja toodud HES tarkvara tehniline kirjeldus ning arvesti ja tarkvara koosvõime tingimused. Kui pakkuja soovib arvesti ühildumises täiendavalt veenduda, on tal võimalik pöörduda tarkvara omaniku poole ning vastavat kinnitust küsida. Hankija ei pea põhjendatuks ühilduvate arvestite nimekirja lisamist RHAD-i, kuna vastav nimekiri ei ole kõikehõlmav, Hankija poolt kontrollitav ega ajakohasena hoitav, samuti võib selline nimekiri pakkujaid eksitada.

6.2. Riigihanke osadeks jagamine ei oleks objektiivsetel põhjustel õigustatud.

6.2.1. Ebaõige ja eksitav on Vaidlustaja väide, et Hankija on sidunud omavahel teenuse, mida saab osutada üksnes Landis+Gyr, ja uued seadmed, mida saaksid Hankijale müüa mitmed ettevõtjad. Hankelepingu esemeks on kaugloetavate elektriarvestite ost koos olemasolevate ja hangitavate arvestite haldamisega. Riigihanke osadeks jaotamisega ei oleks võimalik Vaidlustaja taotletud eesmärki saavutada.

6.2.2. Faktiliselt ebaõige on väide, et haldusteenust saab osutada üksnes Landis+Gyr. Pakkujal on võimalik taotleda Landis+Gyr tarkvara kasutamiseks litsentsi. Haldusteenuse osutaja ei pea olema tarkvara omanik Landis+Gyr.

6.2.3. Sisuliselt väidab Vaidlustaja, et riigihange tuleb osadeks jaotada seetõttu, et olemasolevate arvestite haldusteenuse pakkumisel ei suuda ükski teine ettevõtte Landis+Gyriga konkureerida, kuivõrd Landis+Gyr saab määrata sellise litsentsi hinna, mis tõrjub teised ettevõtjad konkurentsist. Vaidlustaja ei ole litsentsi võimalikku hinda pidanud problemaatiliseks uutele arvestitele haldusteenuse osutamisel.

6.2.4. Vaidlustaja ei ole tõendanud, et ta oleks Landis+Gyrilt litsentsi taotlenud ning saanud ebamõistliku hinnapakumise.

6.2.5. Hankija ei pea Riigihanke osadeks jaotamist põhjendatuks isegi eeldusel, et ka uutele arvestitele osutatakse haldusteenust HES süsteemi kaudu. Hankija on elektrituruseaduse §-i 65 alusel erinevaid võrguteenuseid osutav jaotusvõrguettevõtja, kelle ülesanne on tagada peaaegu kogu Eestit hõlmava jaotusvõrgu tõrgeteta turvaline talitus, sealhulgas mõõteandmete kogumine ja töötlemine (ELTS § 65 lg 1 p 6). Arvestades, et võrguettevõtja haldab oma võrku tervikuna, siis on objektiivselt mõistlik, et koos hallatakse ka kõiki Hankija arvesteid, st nii hangitavaid kui olemasolevaid arvesteid.

6.2.6. See, et arvestite haldusteenuse osutamine ei oleks ära jaotatud mitme erineva teenuse osutaja vahel, on võrguettevõtjale vajalik. Hankija on elutähtsa teenuse osutaja, mis tähendab, et võrgus toimuvatele häiringutele tuleb operatiivselt reageerida. Hankija soovib, et vastutus nii olemasolevate kui ka uute arvestite haldamise eest oleks koondatud ühele partnerile, et säilitada võimalikult suur kontroll õigusaktidega pandud kohustuste täitmise üle ning elektrivõrgu, sh arvestite jätkuv ja katkematu töökindlus ning funktsionaalsus. Haldusteenuse osutamise killustatus võib viia olukorrani, kus Hankijal ei ole võimalik arvestite töökindluse häiringutele nõutava operatiivsusega reageerida, kuivõrd esmalt vajaks täpsustamist, kellel teenuse osutajatest on konkreetsete arvestite haldamise kohustus või kui häiring puudutab kogu võrguettevõtja arvestiparki, eeldab see infovahetust ja korralduste jagamist mitmele erinevale teenuse osutajale. See viivitab Hankija tööprotsesse ning omab häiringute kõrvaldamise kiirusele ja efektiivsusele negatiivset mõju. Suuremahuline riigihange võib olla potentsiaalsetele pakkujatele atraktiivsem kui mitu väiksemamahulist riigihanget.

6.3. **Hankija** täiendas 02.09.2024 oma seisukohti järgnevalt.

6.3.1. Vaidlustaja on oma täiendavas seisukohas esitanud vastuväited teabe hüperlingi kaudu esitamisele, millega Hankija ei nõustu.

Hankija selgitab täiendavalt, et pöördus VAKO otsuse järgselt HES tarkvara omaniku Landis+Gyri poole taotlusega esitada arvestite HES tarkvaraga ühildumist puudutav teave RHAD-is. Landis+Gyr sellega ei nõustunud, pakkudes välja, et teabe esitamise asemel kuvaks Hankija RHAD-is hüperlingi vastavale teabele Landis+Gyr veebilehel. Kuna hüperlingi alt leitava tootekirjelduse dokumendi tekst sisaldab lisaks ühildumist puudutavale tehnilisele teabele ka hoiatust, mille kohaselt ei ole sisu reprodutseerimine Landis+Gyri loata lubatud, ei olnud Hankijal võimalust teise isiku intellektuaalomandi õigusi rikkumata teavet riigihangete registris avaldada.

6.3.2. Lisa 2 p-is 1 esitatud hüperlingi all toodud tingimused arvestite ühildumiseks HES tarkvaraga on pakkumuse esitamiseks sisuliselt täiel määral piisavad. Hankija ei ole kohustatud esitama RHAD-is loetelu kõikidest turul saada olevatest arvestitest, mis HES tarkvaraga ühilduvad. Hankija on vajaliku tehnilise teabe esitanud ning asjaolu, et Vaidlustaja soovib saada teistsugust teavet teisel kujul, on põhjendamatu.

6.3.3. VAKO otsusest nähtuvalt on Lisa 2 p 1 õiguspärane tingimusel, et Hankija esitab hanke alusdokumentides andmed, mis on vajalikud selleks, et potentsiaalsed pakkujad saaksid aru, kuidas on võimalik tagada ühilduvus HES tarkvaraga. Seega kohustab VAKO otsus Hankijat esitama andmeid, mille abil saab asjatundlik pakkumust esitada sooviv isik ühilduvuse osas vajalikke järeldusi ise teha. Veendumine konkreetse arvesti ühilduvuses HES tarkvaraga on pakkuja kohustus. Vaidlustaja üritab ühilduvuses veendumise kohustust panna Hankijale.

6.3.4. Vaidlustaja märgib, et tehniline informatsioon on olemas, aga ta ei oska hinnata, kas konkreetne arvesti ühildub HES tarkvaraga või mitte. Vaidlustaja ei selgita, mis on tema jaoks ühilduvusega seondult arusaamatu. Vaidlustaja ei ole esitanud Riigihankes Hankijale RHAD-iga seondult mistahes küsimusi, mis aitaks tal pakkumust kokku panna.

6.3.5. Hankija on teinud kõik endast mõistlikult võimaliku, et Riigihankes osalemisest huvitatud isikutel oleks võimalik pakkumus esitada. Vaidlustajal ei saa olla eeldust, et tema ise ei pea pakkumuse koostamiseks mistahes sisulist eeltööd tegema.

6.3.6. HES tarkvaraga ühilduvate arvestite nimekirja taotledes nõuab Vaidlustaja, et Hankija rikuks RHS § 88 lg-s 6 sätestatud nõuet. Hankija hinnangul ei ole kõnealusel juhul tegemist olukorraga, kus hankelepingu eset ei ole võimalik piisavalt täpselt ja mõistetatult kirjeldada.

6.3.7. Väär on Vaidlustaja väide, mille kohaselt kinnitab Landis+Gyr, et tema veebilehel oleva tootekirjelduse põhjal ei ole võimalik ühilduvuses veenduda. Landis+Gyr on oma kirjas märkinud, et käesoleval ajal HES tarkvaraga ühilduvate kolmandate osapoolte arvestitüüpide nimekirja on võimalik saada Landis+Gyrilt sellist teavet taotledes. Teadaolevalt ei ole Vaidlustaja sellist nimekirja taotlenud, eeldades arusaamatutel põhjustel, et pakkumuse esitamisega seotud olulised toimingud peab pakkuja asemel ära tegema Hankija.

6.3.8. Hankijale jääb arusaamatuks, millele tuginedes leiab Vaidlustaja, et Hankijal ei ole kavatsust hakata läbi viima arvestite ühilduvustest. Asjaolu, et HES tarkvara ei kuulu Hankijale, ei tähenda, et Hankija jaoks oleks mõeldav paigaldada elektrivõrku mistahes arvesteid nende ühilduvust kontrollimata. Hankija ei saa lubada tekkida olukorral, kus võrku on paigaldatud arvestid, mille ühilduvust arvestite haldussüsteemiga ei ole kontrollitud.

6.3.9. Riigihanke osadeks jaotamata jätmine

6.3.9.1. RHS § 27 lg-st 2 tulenevalt on hankijal kohustus põhjendada riigihanke alusdokumentides, miks ta otsustas riigihanke ühe menetluse raames jätta osadeks jaotamata. Hankija on seda RHAD „Juhised pakkujatele“ p-ides 1.1.7 ja 1.1.8 teinud. Asjaolu, et Vaidlustajale Hankija põhjendused koos täpsustustega vaidlustusmenetluses ei sobi, ei tähenda, et Hankija oleks jätnud täitmata kohustuse Riigihanke osadeks jaotamata jätmist põhjendada.

6.3.9.2. Riigihanke osadeks jagamata jätmine ei tähenda pakkujate ringi kitsendamist selliselt, et peale Landis+Gyri keegi pakkumust esitada ei saa. Asjaolu, et pakkumuse esitamiseks on vaja saada (olemasolevate arvestite haldamiseks) litsents, on IT-teenuste puhul praktikas tavapärane. Litsentsi maksumus moodustab üksnes marginaalse osa hankelepingu kogumaksumusest.

6.3.9.3. Olukord, milles Hankija kasutab käesoleval ajal arvestite haldamiseks Landis+Gyr tarkvara tuleneb õiguspäraselt rahvusvahelise riigihanke viitenumbriga 122986 tulemustest. Mistahes eelist Hankija Landis+Gyrile kui ühele potentsiaalsele pakkujale ei anna.

6.3.10. Vaidlustajal on äriregistri avalike andmete kohaselt juba alates 10.05.2024 ajatamata maksuvõlg kokku summas 29 539,05 eurot.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

7. HES tarkvara koosvõime tingimused RHAD-is

7.1. Antud juhul on kohustuslik pakkumuse vastavustingimus Lisa 2 p 1 kohaselt: *Compatibility with Landis+Gyr AMR System HES*.

Puudub vaidlus, et Hankija võib antud olukorras nõuda RHAD-is arvestite ühilduvust HES tarkvaraga (Riigihanke eesmärk on väiksemas koguses uute arvestite hankimine, mis peavad ühilduma olemasoleva HES-süsteemiga, kuna välja ei vahetata kõiki arvesteid ja Hankija kasutab käesoleval ajal arvestite haldamiseks Landis+Gyr tarkvara (hangitud riigihanke viitenumber 122986 tulemusel)), kui *Hankija esitab RHAD-is andmed, mis on vajalikud selleks, et potentsiaalsed pakkujad saaksid aru, kuidas on võimalik tagada ühilduvus HES tarkvaraga ja seda siis ka vastavalt hinnastada* (VAKO otsuse p 9).

Hankija on VAKO otsust asunud täitma viisil, et on Lisa 2 p-i 1 sõnastanud ümber ja täiendanud hüperlingiga järgnevalt: *The meters must be compatible with the Head End System currently utilized by Elektrilevi, which employs the Landis+Gyr Gridstream Head End System. The technical parameters, standards, and product description for the Head End System used by*

Elektrilevi can be found at the following link: <https://www.landisgyr.eu/product/gridstream-hes/>
All communication with the meter must have an option for encryption to use asymmetric encryption, and each meter must have an option to use a unique, strongly generated key.
Vaidlustuse kohaselt ei täida selline RHAD-i muudatus VAKO otsust ega vii RHAD-i õigusaktidega kooskõlla.

7.2. VAKO otsuses on muuhulgas sedastatud, et *Lisas 2 [---] puuduvad andmed (tehniline protokoll, spetsifikatsioon, standard vms), mis on vajalikud selleks, et pakkujad, kes ei paku Landis+Gyr arvesteid, saaksid veenduda nende arvestite ühilduvuses HES tarkvaraga [---]*.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et VAKO otsuses on nii vormi kui ka sisunõue.

Vorminõudeks on, et puuduvad andmed tuleb esitada RHAD-is.

Hüperlingil klõpsates avaneb Landis+Gyr veebileht, mis võib anda juurdepääsu kuskil veebilehel olevatele dokumentidele ja seal sisalduvatele andmetele, kuid hüperlink ise ei täida ühilduvuses veendumiseks vajalike andmete esitamise nõuet RHAD-is. Seega kuna vastavustingimuse täitmist/sisustamist võimaldavaid andmeid Hankija RHAD-is esitanud ei ole (viidatud on vaid kolmanda isiku veebilehele, kust Hankija väitel peaksid olema nähtavad need andmed (nõuded)), siis VAKO otsusest tulenev vorminõue on täitmata ja vaidlustuskomisjon nõustub Vaidlustajaga, et hüperlingi esitamisega ei ole esitatud RHAD-is andmeid, mis on vajalikud selleks, et pakkujad saaksid veenduda nende pakutavate arvestite ühilduvuses HES-süsteemiga (tarkvaraga).

7.3. Isegi kui jätta tähelepanuta Vaidlustaja väited hüperlingi esitamise lubamatusest, on vaidlustuskomisjon seisukohal, et hüperlingilt 12.09.2024 nähtavate andmete/dokumentide alusel ei saaks Riigihankes osalemisest huvitatud isik veenduda selles, kas konkreetne arvesti, mis ei ole Landis+Gyri toode, HES-süsteemiga ühildub või mitte, st täitmata on ka VAKO otsusest tulenev sisunõue.

Hüperlingilt nähtav HES-süsteemi tootekirjeldus kirjeldab süsteemi ennast ega anna piisavalt infot selle kohta, milliste omadustega peab olema pakutav arvesti selleks, et see HES-süsteemiga ühilduks. Nt dokumendi *Landis+Gyr HES Product Description* p-is 2.6 on esitatud vaid üldine teave selle kohta, et lihtne integreerimine (*Easy integration*) on põhimõtteliselt võimalik. Seda, et info veebilehel on üksnes lühikirjeldus (*brief description*) ja ühilduvusteabe saamiseks tuleks kontakteeruda Landis+Gyriga, on kinnitanud Hankijale ka Landis+Gyri nimel J.K. oma 22.08.2024 e-kirjas vastuseks Hankija järelepärimisele (küsimus ja vastus nr 2):

Hankija küsimus: *Is compatibility information for such integrations publicly available? If not, is it possible to obtain this information upon request?*

Landis+Gyr vastus: *The Landis+Gyr website (<https://www.landisgyr.com/product/gridstream-hes/>) provides a brief description of the Landis+Gyr HES system. Support for third party meters is mentioned in this information. This third party meter support is constantly evolving and therefore an up-to-date list of supported third party meters together with the supported firmware version and communication technology is not published there. It is possible to contact Landis+Gyr for further information via the referenced web page.*

Seega teave, mis VAKO otsuse kohaselt RHAD-is puudus, aga seal olema peaks (andmed, mis on vajalikud selleks, et pakkujad, kes ei paku Landis+Gyr arvesteid, saaksid veenduda nende arvestite ühilduvuses HES tarkvaraga) ei ole kättesaadavad ka Hankija viidatud hüperlingilt.

Hankija väidab ka vaidlustusmenetluses, et Lisa 2 p-is 1 viidatud veebilehel (dokumendi *Landis+Gyr HES Product Description* lk-13) on kuvatud mh keeld sisu reprodutseerimise kohta Landis+Gyr loata, kuid vaidlustuskomisjoni hinnangul puudub Hankijal ka vajadus viidatud dokumendi sisu reprodutseerida, kuna see nagunii kõiki vajalikke andmeid ei sisalda.

7.4. J.K. 22.08.2024 e-kirja p-is 1 selgitatakse järgmist:

[---] *In recent years, Landis+Gyr has developed meter specific drivers for several meter variants from different meter manufacturers at the request of our customers. The integration of third party meters is always a separately priced joint development project between Landis+Gyr,*

the relevant meter manufacturer and the DSO customer. Upon request, Landis+Gyr can provide a list of currently supported third party meter types and firmware versions as well as a description of the process and conditions for developing a new meter specific driver.

Isegi kui e-kirjast ei nähtu midagi selle kohta, kui kaua võtaks aega uute arvestite integreerimine HES-süsteemi, on vaidlustuskomisjoni hinnangul ebatõenäoline, et see oleks Riigihankes osalemisest huvitatud isikute poolt tehtav ajaga, mis on Riigihankes pakkumuste esitamiseks (nt Riigihanke väljakuulutamisel 13.05.2024 oli pakkumuste esitamise tähtpäev 19.06.2024, st, et pakkumuste esitamiseks oli 37 päeva). Seega asjaolu, et Hankija väitel saab nimekirja sisaldada üksnes nende tootjate arvesteid, kes on Landis+Gyri ühilduvust taotlenud ega hõlma kõiki turul pakutavaid arvesteid, mis HES-tarkvaraga ühilduvad (täpsemalt võiksid ühilduda) võib olla tõsi, aga Riigihanke ajalise piiratuse tõttu on Riigihankes osalemine siiski tõenäoline nende arvestitega, mis on juba HES-süsteemi integreeritud. Selliste arvestite nimekirja olemasolu on Landis+Gyr ka kinnitanud.

Viidatud selgitusest ei nähtu, et Landis+Gyr poleks nõus Hankijale HES-süsteemi integreeritud arvestite nimekirja väljastama või keelaks mingil põhjusel nende andmete avaldamise RHAD-is. Tõsi on ka see, et VAKO otsus ei kohusta Hankija esitama nimekirja HES-süsteemiga ühilduvatest arvestitest, kuid VAKO otsusest tulenevalt ei ole Hankijal ka keelatud seda teha, seda eriti olukorras, kus uute arvestite HES-süsteemiga integreerimine on ressursimahukas (nt Vaidlustaja selgitab vaidlustuse täiendustes, et *ühilduvustestide läbiviimine võtab aega ja võib tootjale maksma minna kuni 2 mln eurot*) ja Riigihankes pakkumuste esitamiseks sätestatud tähtaja jooksul äärmiselt ebatõenäoline. Viidatud nimekirja alusel saaksid pakkujad, kes ei paku Landis+Gyr arvesteid, veenduda nende arvestite ühilduvuses HES tarkvaraga, st nimekirjaga on põhimõtteliselt võimalik VAKO otsust täita. Risk, et nimekirja võib Riigihanke ajal täiendada, on olemas, aga arvestades jälle seda, et integreerimise protsess iseenesest on aeganõudev, on see vaidlustuskomisjoni hinnangul väike.

7.5. Põhjendamatult on Hankija etteheide Vaidlustajale, et see ei ole pöördunud Landis+Gyri poole HES tarkvaraga ühilduvate kolmandate osapoolte arvestitüüpide nimekirja saamiseks. Hankija ülesanne on tagada, et konkurents oleks efektiivselt ära kasutatud (RHS § 3 p 3) ja tehniline kirjeldus tagaks kõigile ettevõtjatele võrdsed võimalused pakkumuse esitamiseks (RHS § 88 lg 7). Antud juhul on RHAD-ist nähtuvalt oluliselt paremas konkurentsiolukorras pakkujad, kes pakuvad Landis+Gyr arvesteid, mille puhul HES-süsteemiga ühilduvuse probleemiatikat üldse ei teki, ja tehniline kirjeldus (antud juhul Lisa 2 p 1) ei taga võrdsed tingimusi pakkumuse esitamiseks arvestitele, mis pole Landis+Gyri arvestid (vajalikku infot ühilduvuse nõude täitmiseks või täidetuse kontrollimiseks hüperlink ei sisalda). Konkurentsi tagamise ja tehnilise kirjelduse RHS § 88 lg-le 7 vastavuse peab tagama Hankija, mitte Vaidlustaja.

7.6. Tulenevalt eespooltoodust on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Lisa 2 p 1 on jätkuvalt õigusvastane – selles sätestatud vastavustingimuse sisu on arusaamatu (ei võimalda veenduda arvestite ühilduvuses HES-tarkvaraga) ja selliselt vastuolus RHS § 3 p-is 1 sätestatud läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõttega, aga ka RHS § 3 p-ides 2 ja 3 sätestatud võrdse kohtlemise ja konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõtetega.

Vaidlustuskomisjon rõhutab veel kord, et sellise vastavustingimuse, et ostetavad arvestid peavad ühilduma konkreetse HES-süsteemiga, esitamise lubatavus on seotud kitsalt üksnes Riigihanke eesmärgiga, kus Hankijal on olemasolevasse süsteemi vaja juurde osta väiksem osa arvesteid (vt ka Juhiste p 1.1.7), mistõttu Hankijal on kõrgendatud kohustus avatud hankemenetluse läbiviimise korral ka realselt avada konkurents arvestitele, mis HES-süsteemiga ühilduvad.

8. Arvestite ost koos arvestite haldusega

8.1. Hanketeate p 2.1 sätestab:

Pealkiri: Kaugloetavate elektriarvestite ost ja haldamine

Kirjeldus: Elektrilevi OÜ hangib kaugloetavad elektriarvestid olemasolevate ja hangitavate arvestite haldamisega.

Juhiste p- 1.1.7 kirjeldab riigihanke eesmärki ja p 1.1.8 Riigihanke osadeks jaotamata jätmist järgmiselt:

1.1.7. Hankija selgitab, et hanke eesmärk on väiksemas koguses uute arvestite hankimine ja haldamine juba võrgus olevate arvestitega, et tagada nii vanade kui ka uute arvestite tõrgeteta toimimine, mitte kõigi hankija võrgus olevate arvestite väljavahetamine uute vastu. Hankijal ei ole käesoleval hetkel otstarbekas muuta olemasolevat arvestite haldussüsteemi, kuna selline muudatus tähendaks miljoneid eurosid lisakulusid, mis ei ole kooskõlas hankija rahaliste vahendite säästliku ja otstarbeka kasutamise põhimõttega. Hankijal kasutusel olev HES-süsteem on liidestatud mitmete teiste hankija infosüsteemidega ning olemasoleva lahenduse kohene muutmine nõuab hankijalt märkimisväärselt ressursikulu. Hankija korraldab lähiaastatel uue mahuka kaugloetavate arvestite ja uue haldussüsteemi hanke, eesmärgiga tagada 2030. aasta lõpuks tarbitud elektrenergia koguste mõõtmise 15-minutilise intervalliga, hanke tulemusena sõlmitava lepingu eeldatav täitmine toimub ca nelja aastase perioodi jooksul.

1.1.8. Hankija on jätnud riigihanke ühe menetluse raames osadeks jaotamata eesmärgiga saada hankega üks lepingupartner, kes tarniks hankijale uusi arvesteid ning haldaks neid koos juba võrgus olevate arvestitega, et tagada nii vanade kui ka uute arvestite tõrgeteta toimimine elutähtsat teenust osutava hankija elektrivõrgus. Uue kesksüsteemi lisamine, integreerimine, selle testimine, kasutajate koolitamine ja haldamine on ebamõistlikult suur ressursikulu, mille tegemist hankija oma klientide kulul põhjendatuks ei pea. Juhul kui pakkuja soovib lisada uut kesksüsteemi, siis kõik lisanduvad kulud peab kandma pakkuja.

Vaidlustaja vaidlustab HT p-i 2.1, Vormi 1 p 2.1 ja Juhiste p-i 1.1.7 põhjusel, et need kirjeldavad ja sätestavad Riigihanke eesmärgina nii uute arvestite ostu kui ka uute ja olemasolevate arvestite haldamise samas Riigihankes. Riigihanke osadeks jaotamata jätmise põhjused iseenesest on sätestatud Juhiste p-is 1.1.8.

8.2. RHS § 27 lg 2 esimene lause sätestab: *Riigihanke korral, mis ei ole ühe menetluse raames osadeks jaotatud ja mille eeldatav maksumus on vähemalt võrdne riigihanke piirmääraga või rahvusvahelise piirmääraga, kui käesolev seadus selle riigihanke kohta riigihanke piirmäär ei sätesta, põhjendab hankija riigihanke alusdokumentides, miks ta otsustas riigihanke ühe menetluse raames jätta osadeks jaotamata.* Ei saa olla vaidlust, et Hankija on RHS § 27 lg-s 2 sätestatud põhjendamiskohustuse Juhiste p-is 1.1.8 formaalselt täitnud.

RHS-i seletuskirja kohaselt on RHS § 27 lg 2 eesmärgiks uute direktiivide kohaselt VKE-de riigihangetel osalemise hõlbustamine ning konkurentsi suurendamine. Samuti on seletuskirjas muuhulgas selgitatud järgmiselt: *Klassikaline direktiiv ühtlasi selgitab, et kuigi hankijal on kohustus riigihanke ühe hankemenetluse raames osadeks jaotamata jätmist põhjendada, peaks ta saama seda siiski otsustada ilma, et seda otsust oleks võimalik vaidlustada või järelevalvemenetluses kahtluse alla seada. Teisisõnu saab siin hankijale üksnes ette heita seda, kui tema vastav põhjendus ei ole sisuline. Kas aga põhjused on ka otstarbekad ja asjakohased, seda vaidlustada ei saa.* Seega vaidlustuskomisjoni kontroll pärast seda, kui Hankija on otsustanud Riigihanget osadeks mitte jaotada, piirdub üksnes sellega, kas Hankija põhjendused Riigihanke osadeks jaotamata jätmise kohta on sisulised. Vaidlustuskomisjon ei jaga ühelgi juhul vaidlustuse läbivaatamise tulemusena Riigihanget ise osadeks ega kohusta Hankijat seda tegema.

8.3. Põhjenduseks, miks otsustas hankija riigihanke osadeks jagamata jätta, võib RHS-i seletuskirjast nähtuvalt olla nt konkurentsi piiramise oht, hankelepingu täitmise tehniliselt ülemäära keerukaks või kulukaks muutumine või oht hankelepingu nõuetekohasele täitmisele seoses vajadusega erinevate osade täitjate tegevuse kooskõlastamiseks. Selliseid põhjendusi Hankija Riigihankes esitanud ei ole. Veelgi enam - vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Juhiste p-is 1.1.8 esitatud Riigihanke osadeks jaotamata jätmise põhjendused ei ole sisulised, kuna

Hankija põhjendused ei ole asjakohased.

Hankija põhjendab Riigihanke osadeks jagamata jätmist Juhiste p-is 1.1.8 sisuliselt sellega, et ta soovib saada ühte lepingpartnerit, kes tarniks uued arvestid ja haldaks nii uusi kui ka olemasolevaid arvesteid. Arusaadavalt soovib Hankija *elutähtsa teenuse tõrgeteta toimimist*, kuid põhjuseks, miks ta arvab, et ta Riigihanget osadeks jaotades seda ei saavuta, on: *uue kesksüsteemi lisamine, integreerimine, selle testimine, kasutajate koolitamine ja haldamine on ebamõistlikult suur ressursikulu, mille tegemist hankija oma klientide kulul põhjendatuks ei pea*.

Märkimisväärne on, et vaidlustuses ei ole Vaidlustaja väitnud, et Hankija peaks uute arvestite ostu ja kõikide arvestite (nii uute kui ka olemasolevate) halduse lahutama põhjusel, et pakkuda saaks ka uut kesksüsteemi. Vastupidi – Vaidlustaja ei vaidle selle üle, et uute arvestite ostu korral on nende HES-süsteemiga (HES-süsteem on põhjenduste mõttes Hankijal olemasolev kesksüsteem, mida ta ei soovi uuega asendada) ühilduvuse nõue iseenesest põhjendatud. Uute arvestite ostmisel eraldi riigihankega Lisa 2 p-is 1 kehtestatud tingimusega, et need on *Compatibility with Landis+Gyr AMR System HES*, puuduks Hankijal igasugune vajadus arvestite halduseks korraldatava riigihanke tulemusel uut kesksüsteemi lisada, integreerida, seda testida, hallata või selle kasutajaid koolitada. Kuna uue kesksüsteemi lisandumine ei oleks antud juhul Riigihanke osadeks jaotamise tagajärg, peab vaidlustuskomisjon sellist põhjendust ka sisustuks. Veelgi enam – vaidlustuskomisjonile äratuntavalt ei ole uue kesksüsteemi pakkumine RHAD-ist nähtuvalt lubatav ega võimalik, kuid vaatamata sellele on Hankija pidanud vajalikuks märkida, et *juhul kui pakkuja soovib lisada uut kesksüsteemi, siis kõik lisanduvad kulud peab kandma pakkuja*.

8.4. Hankija rõhutab, et Riigihanke esemeks on olemasolevate arvestite haldus ja uute arvestite ost koos haldusega. Vaidlustuskomisjonile jääb Hankija selline rõhuasetus arusaamatuks, kuna Vaidlustaja vaidlustusest on mõistetav, et Vaidlustaja arvates on alust Riigihanke jaotamiseks uute arvestite ostuks (asja ost CPV koodiga 38554000-3 *Elektriarsestid*) ja uute ning olemasolevate arvestite halduseks (teenus CPV koodiga 72315200-8 *Andmevõrgu haldusteenused*). Selliselt ei ole põhjust arutluseks, kas põhjendatud oleks haldusteenuse jagamine osutamiseks mitme erineva teenuse osutaja vahel. Vaidlustaja on vaidlustuse täienduses kinnitanud, et Hankija väide, et „objektiivselt on mõistlik, et koos hallatakse ka kõiki hankija arvesteid, st nii hangitavaid kui olemasolevaid arvesteid“, *ongi mõistlik ja selles ei ole vaidlust*.

8.5. Tulenevalt eespooltoodust on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Juhiste p 1.1.8 ei ole kooskõlas RHS § 27 lg-ga 2 ja sealt ei nähtu sisulised põhjendused, miks otsustas Hankija jätta Riigihanke ühe menetluse raames osadeks jaotamata. Kuna veenvaid sisulisi põhjendusi Juhiste p-ist 1.1.8 ei nähtu, on põhjendamatult, läbipaistmatult ja kontrollimatult, st vastuolus RHS § 3 p-ga 1, ka Riigihanke eesmärgi, maksumuse, nimetuse ja kirjelduse esitamine nii, et arvestite ost ja haldamine (nii uute kui olemasolevate) on kirjeldatud samas Riigihankes (HT p-i 2.1, Vormi 1 p 2.1 ja Juhiste p 1.1.7).

9. Vaidlustusmenetluse kulud

Kuna vaidlustusmenetlus lõpeb RHS § 197 lg 1 p-i 5 alusel vaidlustuse täieliku rahuldamisega, kuulub vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg 1.

9.1. RHS § 198 lg 1 alusel kuulub Hankijalt Vaidlustaja kasuks välja mõistmisele vaidlustuse esitamisel tasutud riigilõiv 1280 eurot.

9.2. Vaidlustaja esitas tähtaegselt taotluse lepinguliste esindajate kulude väljamõistmiseks kogusummas 5600 eurot (käibemaksuta), kokku 22,4 tunni õigusabi osutamise eest keskmise tunnihinnaga 250 eurot käibemaksuta.

Vaidlustuskomisjon leiab, et asja keerukust ja materjalide mahukust silmas pidades on kulud

ülepaisutatud. Vaidlustusasja võib pidada tavapärasest keerukamaks, kuid arvestades sellele eelnenud VAKO otsuse menetlust, kus Riigihange oli sama, kuid vaidlustatud RHAD-i punkte oli tunduvalt rohkem, ja asjaolu, et menetlusedokumendid ei ole ülemäära mahukad, ei ole kulud sellises mahus vajalikud ja põhjendatud. Samuti on kahe esindaja kasutamine Vaidlustaja enda valik ning vajadus selleks puudus. Vaidlustuskomisjoni hinnangul on vajalikud ja põhjendatud Vaidlustaja lepinguliste esindajate kulud 15 töötunni ulatuses summas 3750 eurot (käibemaksuta) ja need tuleb Hankijalt välja mõista.

9.3. Hankija menetluskulud jäävad tema enda kanda.

(allkirjastatud digitaalselt)
Angelika Timusk